

Druhú polovicu DVD edície so slovenskými filmami otvára film Varuj...!

DVD edícia Slovenský film 40. a 50. rokov, ktorú na tohtoročnú jeseň pripravili Slovenský filmový ústav (SFÚ) a vydavateľstvo Petit Press, má svoju prvú polovicu za sebou. Po vydaní prvých piatich titulov sa dnes do predaja dostal ďalší z tejto kolekcie, prvý slovenský hraný film nakrútený po druhej svetovej vojne *Varuj...!* režiséra Martina Friča. Film zo života slovenských vysťahovalcov z obdobia pred prvou svetovou vojnou vyšiel na DVD v piatok 4. novembra.

Snímka *Varuj...!* je filmová adaptácia drámy Ivana Stodolu *Bačova žena*, ktorá zachytáva život slovenských vysťahovalcov v časoch politickej i sociálnej neslobody pred prvou svetovou vojnou. Vznikla v roku 1946 na podnet režiséra a herca Paľa Bielika, ktorý si vo filme zahral aj hlavnú mužskú postavu, mladého baču Ondreja Muranicu. Film rozpráva jeho príbeh, v ktorom Muranica pred útlakom maďarských gazdov utiekol z domu do Ameriky. Tam mu jeho sny a nádeje na lepší a spravodlivejší život zmarilo banské nešťastie. Ondrej stratil pamäť a doma bol vyhlásený za mŕtveho. Po svojom návrate do vlasti po rokoch zisťuje, že jeho žena sa vydala za jeho najlepšieho kamaráta. Bielik si hlavnú postavu divadelnej hry Ivana Stodolu *Bačova žena* zahral už v roku 1941 počas svojho pôsobenia v Slovenskom národnom divadle. Filmový scenár napísali spolu s Martinom Fričom a Karolom Steklým. Dramatický príbeh manželského trojuholníka vo filme sa však nekončí tragicky ako v divadelnej predlohe, ale je v súlade s povojnovou atmosférou a vyznieva optimisticky s nádejou na lepší život.

Film počas výroby produkčne zabezpečovala Slovenská filmová spoločnosť (Slofis) s pomocou českých filmových tvorcov. Vo filme na pozícii asistentov začínali slovenskí filmári, ktorí sa neskôr stali významnými filmovými tvorcami – dokumentarista Vlado Kubenko (asistent réžie), kameramani Jozef Ružička a Emil Rožňovec (asistenti kamery) či jeden z najproduktívnejších strihačov v slovenskom filme Bedřich Voděrka (asistent strihu). Kostýmy navrhla výtvarníčka Elena Holéczyová, sestra režiséra a herca Martina Hollého st., umeleckými poradcami boli filmár a etnograf Karol Plicka spolu s hercom a režisérom Karolom L. Zacharom, dialógy mal na starosti herec a divadelný režisér Ján Jamnický. Exteriéry filmu sa nakrúcali v Nízkych Tatrách, komparz tvorili obyvatelia dedín Dolný, Stredný a Vyšný Sliač (dnes Liptovské Sliače), interiéry vznikli vo filmových ateliéroch na Barrandove. Na vznik filmu a jeho nakrúcanie si spomína Margita Tomášková, ktorá na filme robila skriptku. Práca na *Varuj...!* bola nielen jej prvou skúsenosťou na tejto pozícii, ale vôbec jej prvou profesionálnou prácou vo filme. O stretnutí dvoch výrazných osobností – Martina Friča a Paľa Bielika, s ktorým spolupracovala aj neskôr – hovorí: „*Bielik bol spolurežisér a mal práva spolurežiséra. Takže režisér to musí akceptovať. Frič bol do Bielika „zaľúbený“, poznal ho z predchádzajúcej spolupráce a vedel, čo od neho môže žiadať. Nevie, či by si Frič zobral iného začiatočníka zo Slovenska ako spolurežiséra. Preto bol Frič najmä pri záverečnej rozlúčkovej tanečnej scéne na Troch Sliačoch. Videl krásu tých tancov a zvykov. A pri menších, alebo bojových scénach sme ho ani nevideli, vôbec do toho Bielikovi nehovoril.*“ A aký bol Bielik ako herec? „*Nikto ho nerežiroval. Všetko robil sám, Frič pri tých scénach ani nebol. Bolo to podľa predchádzajúcej dohody. Nestalo*

sa, aby jeden alebo druhý rozkazoval. Medzi Bielikom a Fričom, alebo medzi Bielikom a štábom nebolo žiadne nedorozumenie. To bola taká pohodlná spolupráca a entuziazmus. Jednoducho sa nakrúcalo a nikto sa nedohadoval, kto má väčšie zásluhy. On bol stále ten istý Bielik, ako režisér aj ako herec. Náročný.“ Podľa Tomáškovej bolo celé nakrúcanie filmu náročné. „Museli sme sa prispôsobovať počasiu. Vtedy ešte neboli také veľké a silné svetlá. Všetko sa nasvecovalo iba odrazovými doskami. (...) Nebolo to vždy veselé, ale každý robil, čo mohol. Každý bol zaniietený a chcel, aby sa to podarilo.“

Film *Varuj...!* sa podľa Tomáškovej nakrúcal „niečo vyše roka. Začalo sa na jeseň a zábery z bane sa už nakrúcali v Bratislave. Trvalo dlho, kým sa to všetko postavilo.“ Po premiére filmu v apríli 1947 dobová tlač bola v jeho hodnotení nejednotná. Na jednej strane mu vyčítala najmä nadmernú folklórnosť, rozdrobenosť a povrchnosť motívov, slabé herecké výkony či statickosť kamery, na druhej strane vyzdvihovala folklórne prvky, ktoré dávali filmu celkové lyrické vyznenie, dramaturgickú hudbu a krásne zábery slovenskej krajiny. V roku 1947 sa film s úspechom premietal v rámci Týždňa československých filmov v Londýne. V roku 1950 došlo k cenzúrnemu vyradovaniu starších filmov z distribúcie a podľa historiografie bol film *Varuj...!* označený ako nevhodný z hľadiska ideovej hodnoty.

informácie sú spracované z časopisu, ktorý je súčasťou vydania DVD

VARUJ...! (1946)

Réžia: Martin Frič • Námet: Paľo Bielik (podľa drámy Ivana Stodolu Bačova žena) • Scenár: Paľo Bielik, Martin Frič, Karel Steklý • Kamera: Václav Hanuš, Karol Krška • Hudba: Šimon Jurovský • Strih: Jan Kohout • Zvuk: Josef Rambousek, Rudolf Pavlíček • Architekt: Štěpán Kopecký • Vedúci výroby: Jan Sinnreich • Hrajú: Paľo Bielik, Jiřina Štěpničková, Július Pántik, Arnold Flögl, Leopolda Dostálová, Andrej Bagar, Jaromír Garvolt, Štefan Sliuka, Mikuláš Huba, Andrej Chmelko, Ján Jamnický, Karel Peyr, Jan W. Speerger, Zdeněk Říha, Ladislav Chudík, František Zvarík, Alexander Bada, Jozef Kello, Ondrej Jariabek, Miriam Paulíny-Tóthová, Jozef Budský, František Dibarbora, Ladislav Kulhánek, Ivan Jandl a ďalší • Minutáž: 85 min. • Distribučná premiéra: 2. apríl 1947

DVD edícia Slovenský film 40. a 50. rokov obsahuje desať významných titulov z obdobia dvoch spomínaných desaťročí, tri z nich sú snímky Paľa Bielika, najvýraznejšieho tvorcu tohto obdobia. Desiatku tvoria tituly *Kapitán Dabač* Paľa Bielika, *Šťastie príde v nedeľu* Jána Lacka, *Rodná zem* Jozefa Macha, *Štyridsaťštyri* Paľa Bielika, *Štvorylka* Jozefa Medveďa, *Varuj...!* Martina Friča, *Vlčie diery* Paľa Bielika, *Katka* Jána Kadára, *Čert nespí* Petra Solana a Františka Žáčka a *Dáždnik svätého Petra* Vladislava Pavloviča a Frigyesa Bána. Všetkých desať DVD nosičov vyjde s rovnakým obsahom ako po minulé roky, okrem filmov sú na nich aj bonusy, medzi nimi informácie o filme, ohlasy z tlače, profily tvorcov a fotogaléria. Titulky a menu majú DVD slovenské a anglické a ku každému filmu je ako predfilm pripojený jeden dobový *Týždeň vo filme*. Osem filmov z edície je aj s komentárom pre nevidiacich (*Kapitán Dabač*, *Šťastie príde v nedeľu*, *Rodná zem*, *Štvorylka*, *Varuj...!*, *Vlčie diery*, *Čert nespí* a *Dáždnik svätého Petra*). Ako súčasť s každým DVD vyjde časopis, ktorý prostredníctvom rozhovorov a profilov tvorcov, štúdií k filmom či výňatkov z dobovej tlače ilustruje dobu vzniku týchto diel aj ich prijatie divákmi a kritikou. Jednotlivé filmy vychádzajú v týždenných intervaloch od piatka 30. septembra do 2. decembra 2011 a zakúpiť si ich bude možné v novinových stánkoch, priamo vo vydavateľstve Petit Press, v predajni KLAPKA.SK na Grösslingovej ul. 43 a na www.petitshop.sme.sk alebo www.klapka.sk.

Viac informácií o DVD edícii Slovenský film 40. a 50. rokov a jej jednotlivých tituloch nájdete na www.sfu.sk.